
SZÁMOLÁSI ELJÁRÁSOK: HOZZÁADÁS,
ELVÉTEL CSOPORTOSÍTÁSOKKAL, GYAKORLÁS,
ELLENŐRZÉS, HIÁNYOK PÓTLÁSA

45. modul

KÉSZÍTETTE: SZ. ORAVECZ MÁRTA

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A számfogalom formálása; A számolás tudatossá alakítása; Egy számolási mód alapos megértetése, kidolgozása
Időkeret	Kb. 2 óra
Ajánlott korosztály	6–7 évesek; 1. osztály; kb. a 28. héttől
Modulkapcsolódási pontok	Tágabb környezetben: keresttantervi NAT szerint: környezeti nevelés; énkép, önismeret; tanulás Kompetenciaterület szerint: szociális és környezeti Szűkebb környezetben: saját programcsomagunkon belül a 17–20. modul, 31–36. modul, 44. modul Ajánlott megelőző tevékenységek: számlálás valahányszal
A képességfejlesztés fókuszai	Megismerési képességek alapozása: – Az érzékszervek tudatos működtetése; az összehasonlítás (megkülönböztetés, azonosítás) képessége; – Megfigyelt összefüggés kifejezése; – Kívánt helyzetek létrehozása; – Tudatos és akaratlagos emlékezés A feladattudat; Az elemi kommunikációs képesség; Az induktív és deduktív lépések

AJÁNLÁS

A modul feldolgozása során a tanító folyamatosan gyakoroltathatja a számolást, a műveletek végzését. Megfigyelheti a gyerekeket, hogyan tevékenykednek, dolgoznak, a számolás terén ki szorul további fejlesztésre.

TÁMOGATÓRENDSZER

C. Neményi Eszter – Sz. Oravecz Márta: *Útjelző az 1. osztályos matematika tanításához*. Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest, 1993.

C. Neményi Eszter: *A természetes szám fogalmának alakítása*. Tantárgypedagógiai füzetek; ELTE TÓFK kiadványa Budapest

C. Neményi Eszter – R. Dr. Szendrei Julianna: *A számolás tanítása – Szöveges feladatok*. Tantárgypedagógiai füzetek; ELTE TÓFK kiadványa Budapest

Kocziha Miklós: *Számolási képességek fejlesztése mozgással, testnevelés órán (1. osztály)* – Sulinova

ÉRTÉKELÉS

A modulban **folyamatos megfigyeléssel** követjük:

- a megfigyelés pontosságát;
- az összefüggések felfogását;
- a megismert számolási eljárások tudatos használatát;
- az eszközök értő használatát;
- az együttműködés és a kommunikáció képességének alakulását.

MODULVÁZLAT

Időterv: 1. óra: kb. I. és II. 1–6.;
2. óra: kb. II. 7–10.

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése						
	1. Memóriajáték dominóval	számlálás, számolás, figyelem, vizuális memória	egész osztály	közös	tevékenység, gyakorlás	dominók (1. melléklet)
II. Az új tartalom feldolgozása						
	1. Csoportosítva számlálás a dominó pöttyeiről	számlálás, számolás	egész osztály	közös, csoportos	bemutató, megfigyeltetés, tevékenyked- tetés, gyakorlás	dominók (1. melléklet)
	2. Személyek, tárgyak, dolgok csoportosítva számlálása „oda-vissza”	számlálás, számolás, induktív-deduktív lépések	egész osztály	irányított közös és egyéni	bemutató, tevékenyked- tetés, kérdés-felelet, gyakorlás	füzetcsomag, lego-torony, gyöngysor, szívószálak, kártyacsomag, gyerekek

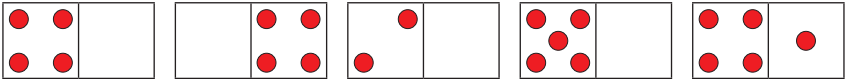

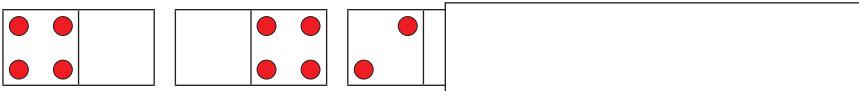
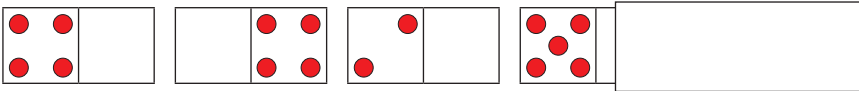
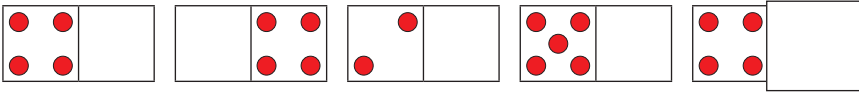
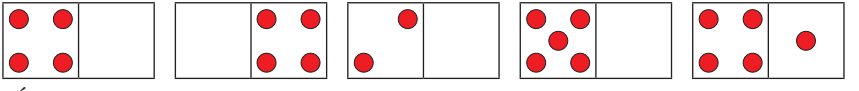
Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képeségek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	3. Képolvasások – Darabszámok leolvasása csoportosítva számlálással – Képalkotás – leolvasások a képekről; – Képek keresése leolvasáshoz	számlálás, számolás, induktív-deduktív lépések	egész osztály	közös, egyéni	megfigyeltetés, rajz, tevékenykedtetés, kérdés-felelet, gyakorlás	képsorok 1. feladatlap, írólapok, színes postairónok vagy zsirkréták vagy színes ceruzák, az órán készült gyermekrajzok
	4. Kirakások készítése a számlálásokhoz: a változások „kitalálása”	számlálás, számolás, következtetés, induktív, deduktív lépések	egész osztály	közös, páros	tevékenykedtetés, megfigyeltetés, gyakorlás	pálcikák, babszemek (vagy korong, pálcika)
	5. Játék: „Ki vesz fel utoljára?”	szabálytartás, számlálás, számolás	egész osztály	páros	játék	babszemek
	6. Csoportosítva számlálás számokkal	számolás	egész osztály	közös	gyakorlás	dominók (1. melléklet)
	7. Személyek, tárgyak, dolgok, számok csoportosítva számlálása „oda-vissza”	számlálás, számolás, következtetés, induktív, deduktív lépések	egész osztály	közös	nagytesti mozgások, tevékenykedtetés, gyakorlás	gyerekek
	8. Csoportosítva számlálás megválasztott sorrenddel	számolás, következtetés, induktív, deduktív lépések	egész osztály	közös	rajz, tevékenykedtetés, gyakorlás	képsorok írásvevítő fólián (2. melléklet), számkártyák, a gyerekek és a tanító rajzai, játékpénz (t/4.)

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képeségek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	9. „20 kereső” játék	együttműködés, szabálytartás	egész osztály	közös	közlés, megbeszélés, játék, gyakorlás	számkártyák 1–10-ig 2-2 db, 11–17-ig 1-1 db
B	10. Gyakorlás, hiányok pótlása: Halmazok egyesítése – egy rész kifejezése – Leolvasás a pöttyös kártyákról – Lejegyzések a kirakásokról	figyelem, összehasonlítás, megkülönböztetés, induktív-deduktív lépések	a témában elmaradottabbak	közös, egyéni	tevékenykedtetés, beszélgetés, gyakorlás, ellenőrzés	pöttyös kártyák (t/17, és Ak/2.), füzet
C	– Önálló feladatmegoldás feladatlapról	feladattudat	a számolásban jól teljesítők	egyéni	feladatmegoldás, gyakorlás, alkalmazás, ellenőrzés	2. feladatlap

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
1. Memórijáték dominóval <i>Szervezés:</i> a tanító képekkel lefordítva felrakja a 10 darabos készlet kártyáit a táblára: a dominók állított helyzetben legyenek! (1. melléklet) <i>Ismerteti a játékot:</i> „Egy egyszerű és gyors memórijátékot fogunk játszani. Keressétek a párokat! A pöttyös és a számos dominók alkotnak párt.” „Ha 2 pötty van a dominó egyik felén, a másikon nincs pötty, akkor nektek melyik kártyát kell megkeresnetek?” Tisztázza, hogy az ábrák és számok sorrendje is számít, figyelembe kell venni, hogy alul-felül melyiken mi az ábra. (Tehát nem mindegy, hogy 4–0 vagy 0–4 pötty, illetve szám van-e a dominón.) Kétszer-háromszor eljátszathatja a játékot. Az utolsó játék után a készlet pöttyös dominóit fent hagyja a táblán.	A 2 és a 0 lesz ráírva. Egy-egy gyerek kimegy a tábla elé, felfordítja a kártyákat, néhány pillanatig úgy is hagyja, hogy a többiek megjegyezhesék a dominó helyét és ábráját. Aki párt talál, újra húzhat.

II. Az új tartalom feldolgozása	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
1. Csoportosítva számlálás a dominóról A tábla képe „Bemutatok nektek egy új módot, hogyan tudjuk megszámlálni a pöttyöket:” Egy hosszú papírcsíkkal letakarja a dominókat. Majd csúsztatja a csíkot. „Csoportosítva fogunk számlálni. Hány pöttyöt láttok most?” Elcsúsztatja a „takarólapot”, hogy hozzászámlálhassák a további pöttyöket. „Számoljátok hozzá a pöttyöket, amiket láthatóvá tesztek! Ne kezdjétek előlről a számlálást!” Megint csúsztat, és újra felhívja a figyelmet a hozzászámolásra. (Óra végén kicserélik a pöttyös dominót a számosra, és úgy is elvégzik a csoportosítva számlálást.) Lehet további gyakorlásokat szervezni, újra játsszással vagy más sorrendben való leolvasásokkal.	A gyerekek kiolvassák: 4 (az első dominó nem, a többi még le van takarva). 8 10 15 19 20

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
2. Tárgyak számlálása <i>Szervezés:</i> kikészíti a számlálásra szánt eszközöket – füzetcsomag, legótorony, gyöngysor, szívószál, kártyacsomag... Kezében egy füzetcsomaggal megáll a gyerekek előtt, és csoportonként letéve az asztalra, megszámlálja a füzeteket. Letesz kettőt – és mondja: 2; újabb két füzetet tesz az előbbiekre – 4; ismét kettőt tesz le – 6; most négyet vesz kézbe, és teszi az asztalra – 10, 13, 16, 18, 20... Annyit számlál, ahányan vannak az osztályban (nem baj, ha túllépi a 20-at). „Mit gondoltok, miért nem egyesével számláltam meg a füzeteket?” Egy-egy gyereket megkér, hogy másképpen csoportosítva számlálja újra a füzeteket. A tábla elé küld három gyereket. „Hány gyerek áll kint?” Jelez újabb két gyereknek, hogy menjenek ki ők is. „És most?” Folytatja a kiküldéseket. A kint lévő gyerekeket úgy igazgatja, hogy a csoportok láthatóak legyenek. Amikor már elegendően vannak, akkor helyre küldi őket csoportonként. Egy olyan legótoronyt vesz kézbe, amelyik 5 azonos színű Lego-elemből áll. „Hány elemből áll ez a torony?” Egy 2-elemű toronyt tesz rá. „Mondjátok ki az elemek számát!” További elemekkel magasítja a toronyt. Például még 3 kék színű, 4 zöld, 2 sárga elemmel. „Mit gondoltok, ha megfordítom (közben megfordítja), akkor hány elemből áll a torony?” (Mennyiségek állandósága) „Számoljuk meg!” (Ismét alulról kezdve mutatja a szín csoportok szerint.)	Várhatóan megadják a választ, hogy gyorsabban lehet így számlálni. Néhány gyerek megszámlálja a füzetcsomagot a saját csoportosítása szerint, miközben megfelelő lépésekben átrakja új helyre a füzetcsomagot. 3 5 7, 10, 14, 16 A többiek visszafelé számlálnak, míg helyre nem megy az utolsó csoport. 16, 14, 10, 7, 5, 3, 0 5 elemből áll. 7 10, 14, 16 16 2, 6, 9, 11, 16

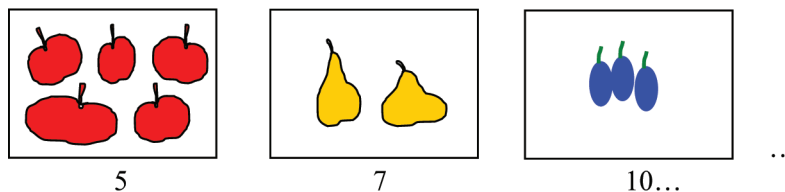
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
Visszafordítja a tornyot az eredeti helyzetébe. „Most szétbontom a tornyot.” „Mondjátok ki hangosan, hány elemet láttok!” Leveszi a 2 sárgát. „Most?” A 4 zöldet teszi el... 4-5 gyerekből álló csoportokat állít össze a tanító. Gyöngysort, szívószáلكöteget, kártyacsomagokat, pénzérméket (például 5, 5, 2, 2, 2 forint) ad minden csoportnak számlálásra.	16 14 10... A további számlálásokat már a gyerekek végzik. Ugyanaz az eszköz jár körbe a csoport gyerekei között. Egy gyerek végzi a csoportosítást, a többiek számlálnak. A csoportok egy idő után cserélhetnek eszközt.
3. Képolvasások: darabszámok leolvasása csoportosítva számlálással <i>Szervezés:</i> Az 1. feladatlap, valamint írólapok, színes postairónok vagy ceruzák kikészítése; érdemes egy félbe tépett írólapot vagy egy bármilyen papírcsikot adni a gyerekek kezébe, hogy ugyanazzal a módszerrel végeztethesse el a számlálásokat, amivel az óra elején a dominópöttyöket letakarta. - A feladatlap képsorainak leolvastatása. Olvastasson elvételeket is a képsorokról. - Képolvasás gyerekrajzokról: Írólapot oszt ki a tanító. Arra kéri a gyereket, hogy válasszanak maguknak egyfajta gyümölcsöt (csak almát vagy csak szilvát stb.), és abból rajzoljanak 6-nál kevesebbet. A rajzolt képekkel sokféle tevékenység szervezhető. Kihív a tanító 4-5 gyereket a rajzaikkal. (Számláltathatja együtt is, külön-külön is a gyerekeket.)	Először a felső képsort megnézik a gyerekek, majd ráhelyezik a papírt és egy-egy arrébb csúsztatás után kimondják, hány tárgy van előttük összesen. Például az első képsor számlálása így történhet: 4, 8, 10, 14, 18, 20. Visszafelé haladva (bal felé csúsztatva a takarólapot): 2, 6, 10, 12, 16, 20. Észrevehetik a gyerekek, hogy indítható 8-ról is a számlálás (visszafelé 6-ról). (Működésbe jönnek a gyorsolvasási gyakorlatok során szerzett tapasztalatok.) Például az első sorról tudják, hogy 20 tárgyat számláltak meg. Letakarják az első (vagy az utolsó) képet, és kimondják hány kép látható most. Csúsztatják a papírt, és mindig azt a számot mondják ki, amennyi ott maradt előttük. Ezáltal mindig annyit vesznek el az összesből, amennyit éppen letakartak; például: 20, 16, 12, 10, 6, 2, 0 (visszafelé: 20, 18, 14, 10, 8, 4, 0). Az első gyerek magasba tartja a lapját, a gyerekek kimondják azt a számot, amennyit leolvasnak róla. Fent hagyja a képet, a következő kisgyerek is felemeli a rajzot, ezt hozzászámlálva mondják meg a többiek, hány gyümölcsöt látnak.

Fordított irányú gondolkodást igényel a következő feladat.
 A tanító csak azt árulja el, hogy mely számokat olvasta le egy képsorról.
 Például:
 „Ezt olvastam le a gyümölcsökről: 5”. Kinek a képéről olvashattam le?
 Egy gyereket kihív az osztály elé, megkéri, hogy tartsa magasba a képet.
 „Most azt mondom: 7! Kinek a képét számláltam hozzá az öthöz?”
 „Tovább számláltam. Azt mondom: 10...”

A képeket összeszedi a tanító, felhasználja majd még a csoportosítva számlálás más alkalmaihoz vagy egyéb más feladat elvégzéséhez.

A gyerekeknek kell megkeresni a hozzávaló képet.

Aki ötöt rajzolt valamelyik gyümölcsből, felmutatja a rajzát.
 A kiválasztott gyerek az osztály elé áll, és magasba tartja a képét.
 Aki kettőt rajzolt valamelyik gyümölcsből, felmutatja a rajzát.
 Folytatják a megfelelő rajzok keresését.

4. Kirakások készítése a számlálásokhoz: a változások „kitalálása”

Szervezés: kikészíteti a gyerekekkel az eszközeiket (pálcikák, babszemek...).

„Pálcikákat fogunk számlálni.” (Lehet más eszköz is.)

„Tegyetek a padra 4 egyforma színűt. Más színből rakjatok mellé 3 pálcikát. Olvassatok róluk csoportosítva!”

„4, 7... én így folytatom: 10. Tegyetek ki annyi pálcikát, amennyi igazzá teszi a leolvasásomat!”

„14 legyen most!”

„Babszemek vannak az írásvetítőmön. Ti nem láthatjátok. Ezt árulom el a kirakásomról: 5, 10, 12, 14” – felírja a táblára.

„Rakjátok ki ti is úgy a babszemeket, ahogy az írásvetítőmön vannak!” (Ez a tevékenység mintát ad a következő páros munkához.)

„Párokban folytassátok a kirakásokat és leolvasásokat! Az egyikőtök hunyjon, amíg a szomszédja kirak egy sort babszemekből! Ezt a sort takarja el úgy, hogy csak ő lássa, erről árulja el a leolvasásokat, a társa pedig rakja ki az ő babszemeivel. Aztán cseréljetek szerepet!”

Figyelemmel kíséri a gyerekek munkáját, segít, ahol erre szükség van.

Kézbe vesznek egy köteg pálcikát.

4, 7

Kitesznek még 3 pálcikát. Újból leolvassák a csoportokat: 4, 7, 10, Kiraknak még 4-et. Leolvassák: 4, 7, 10, 14.

Szomszédok alkotnak párt (a könnyebb azonosíthatóság érdekében).

(A gyerekek a számokat egyenként „diktálják” a társnak.)
 Ellenőrzik egymás munkáját: összevetik a két-két kirakást.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység																				
5. Játék: „Ki vesz fel utoljára?” <i>Szervezés:</i> mindent elrakat a gyerekekkel, csak 12 babszemmet (korongot, vagy pálcikát) hagyat elöl. <i>A játék ismertetése:</i> „Párokban fogtok játszani. A játékosok kitesznek sorban egymás mellé 12 babszemmet. Az első játékos vehet fel először babszemmet. Ő dönti el, hogy egyet, kettőt, vagy hármat vesz-e fel. A másik játékos szintén választhat, hogy mennyit akar magához venni. Ő is egyet, kettőt, vagy hármat szedhet fel. Addig tart a játék, amíg el nem fogynak a babszemek. Az lesz a győztes, aki utoljára tud felvenni babszemmet.” A táblánál, például mágneseket használva eljátszik egy vagy két mintajátékot a gyerekekkel. Ne erőltesse a játékkal kapcsolatos megfigyelések kimondását, inkább a tapasztalatgyűjtés legyen a cél.	Minél több fordulót játsszanak a gyerekek! Formálódhatnak olyan sejtések, hogy nem mindegy, ki kezdi a játékot, ha az utolsó előtti játékos 4 babszemmet hagy, akkor már biztosan ő győz, stb.																				
6. Csoportosítva számlálás számokkal Az óra elején használt pöttyös dominókat kicseréli számosokra, és úgy is elvégzetteti a csoportosítva számlálást.	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tbody> <tr> <td style="padding: 5px;">4</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">4</td> <td style="padding: 5px;">2</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">5</td> <td style="padding: 5px;">0</td> <td style="padding: 5px;">4</td> <td style="padding: 5px;">1</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">4</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">8</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">10</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">15</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">19 20.</td> </tr> </tbody> </table>	4	0	0	4	2	0	5	0	4	1	4		8		10		15		19 20.	
4	0	0	4	2	0	5	0	4	1												
4		8		10		15		19 20.													

2. óra

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
7. Személyek, tárgyak, dolgok csoportosítva számlálása „oda-vissza” Megszámlálja a gyerekeket négyesével: gyorsan, kicsit hadarva mondja a számokat, (ha elfogyott a 4-esével való csoportosítási lehetőség, a maradékot hozzáadja a végén) és hangosan, érthetően kimondja a számlálás eredményét. Megkéri őket, hogy ellenőrzésképpen ők is számolják meg, hány gyerek van jelen az osztályban. „Este tornáztam. Elmondom, mit és meddig csináltam. Számláld a percek az ujjaidon! Ha elfogyott a 10 ujjad, a lábujjaid vegyék át a 10-et.” „5 percig helyben jártam, 5 percig szökdeltem, 2 percig törzsfordításokat végeztem, 3 percig karkörzést. Hány percig tornáztam?” „Nincs időnk 15 percig tornázni, de 15 számolásnyi időnk van. Tornázzatok velem, s közben számláljunk!” (Úgy számlálnak a tanító segítségével, hogy halkán egyesével mondják a számokat és hangsúllyal, hangosan mondják ki az utolsó mozgást jelölő számokat. Egy-egy mozdulattal is jelzi, amikor váltani kell a mozgásformát.) Felírja a táblára a számokat, és még egyszer elvégezteti a gyakorlatokat. A tábla képe: 5, 10, 12, 15 „Kétféle színt használjatok a következő feladat lejegyzéséhez!” Gombóc Artúr éléskamrájában az egyik polcon csak süteményeket számláltam. Ezt olvastam le először: 4. „Húzzatok 4 vonalat az egyik ceruzáttal!” A másik ceruzát vegyétek kézbe!” „Tovább számláltam: 6.” Tisztázza, hogy nem újabb 6 vonalat kell húzniuk, hanem csak annyit, amennyinél tart a számlálásban. ...8, 10, 12, 15, 18, 19.	Lehet egyforma és különböző csoportosításokkal is számlálni. A szemükkel vagy kézmozdulatukkal jelezzék, hol tartanak a számlálásban! – 1, 2, 3, 4, 5 helybenjárás; – 6, 7, 8, 9, 10 szökdelés; – 11, 12 törzsfordítás; – 13, 14, 15 karkörzés; A gyerekek kevés helyet kihagyva húznak 2 vonalat a másik színesükkel. Folytatják a lejegyzést váltott ceruzákkal. A füzet képe:

„Számoljuk meg balról jobbra is Gombóc Artúr süteményeit!”

„Gombóc Artúr másik polcán csak csokoládék voltak. Ezt jegyeztem le róla:”

A táblára ezt rajzolja fel a tanító: ||| ||| ||| | ||| |||

„Írjátok le a számokkal, hogyan számoltam Artúr csokijait!

Visszafelé számolva is írjátok le!

Picur Gombóc Artúrra gondolt, amikor az iskolában ezt a feladatot kapta: 4 mogyorós, 3 epres, 3 tejszínes, 5 citromos csokoládé az összesen hány darab csokoládé?

Arra kéri a gyerekeket, hogy írják le Picur feladatát számtan-nyelven. Még egyszer felolvassa lassan a szöveget.

Megmutatja Picur felírását (a táblára írva), így ellenőrizteti a lejegyzés helyességét.

„Oldjátok meg a feladatot! Használjátok azt a számolási eljárást, amit tanultunk. A papírcsík helyett az ujjatokkal takarjátok le a számokat!”

1, 4, 7, 9, 11, 13, 15, 19.

3, 6, 9, 10, 14, 17

3, 7, 8, 11, 14, 17

A gyerekek leírják: $4 + 3 + 3 + 5 =$

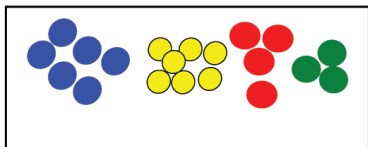
$4 + 3 +$ $4 + 3 + 3 +$ $4 + 3 + 3 + 5 =$

8. Csoportosítva számlálás megválasztott sorrenddel

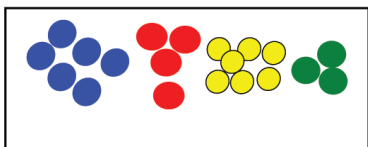
Szervezés: előkészíti a 2. melléklet képeit.

Felteszi a írásvetítőre a képet és egy papírlapot csúsztatva felette, megszámláltatja a gyerekekkel, hány színes korong van a képen.

A kép:

Felteszi a következő képet, és ugyanazt kéri.

6, 13, 17, 20

6, 10, 17, 20

A gyerekek bizonyára észreveszik, hogy a képen ugyanazok a korongok vannak, csak más sorrendben. Lehet, hogy azt is rögtön észreveszik, hogy a második képről könnyebb volt számlálni. (A 6-ot a 4-gyel 10-re lehet pótolni, a 10-hez a 7-et „könnyebb hozzáadni”, mint 6-hoz.)

„Mit vettetek észre?”

Ha nem veszik észre a gyerekek, hogy a második képet könnyebb volt számlálni, akkor irányítsa rá a figyelmet!

„Hajtsatok félbe egy írólapot, és tépjétek (vágjátok) ketté a hajtás mentén!

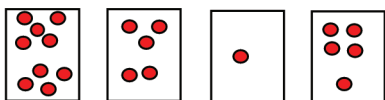
A szétesett lapokat is hajtsatok ketté és tépjétek (vágjátok) szét!

Tegyétek egymás mellé a négy lapot, és rajzoljatok rá pöttyöket, ahogy a számkártyáim mutatják!” – Ő is elkészíti a rajzokat a számkártyák hátoldalára.

A tábla képe:

Amikor elkészültek a gyerekek a rajzolással, a táblán lévő számkártyákat megfordítja, hogy ő is a pöttyös felét mutassa a gyerekeknek.

Javaslatot kér a „legjobb” sorrendhez.

A gyerekekkel pénzeket vetet elő.

„Tegyetek magatok elé néhány tízest, ötöst, kettést és egyest!

Vegyetek a markotokba, annyi pénzt, amennyit kérek!

– 2 darab egyforintost, egy tízforintost, egy ötforintost!

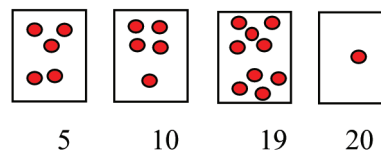
Rázzátok jól össze a kezetekben, és ejtsétek az érméket a padra!

Olyan sorrendben szedegessétek fel, ahogyan a legkönnyebb megszámlálni!

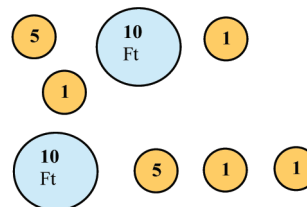
A számjelnek megfelelő pöttyös lapokat készítétek.

Leolvassák a pöttyök számát: 9, 14, 15, 20.

Javaslatokat tesznek, megbeszélik, melyikkel a legkönnyebb számlálni.

Az 5+5-höz, ami együtt 10, könnyebb a 9-et hozzátenni, mint a 9-hez 5-öt adni...

Elmondják néhányan, hogy hogyan szedték fel.

- Most 4 darab kétforintost és két ötös érmét tegyetek magatok elé!

Keressétek megint a jó sorrendet!

- Most egy ötforintost, és öt darab két forintost vegyetek elő!”

9. „20 kereső” játék

Szervezés: két tanuló számkártyái közül előkészít 2 sorozatot 1-től 10-ig és 1 sorozatot 11-től 17-ig. Összekeveri a lapokat.

Ismerteti a játékot a gyerekekkel.

„Mindenki húz tőlem egy számkártyát. Ezt jól láthatóan tegyék magatok elé! Tapstól tapsig mindenki találjon magának társat vagy társakat, akikkel együtt 20-uk van összesen. Akik már megtalálták egymást, együtt guggoljanak le valahova!

Akik a jelre nem találtak társat, vagy nincs meg a 20-uk együtt (vagy többjük van, mint 20), adnak egy zálogot.”

A gyerekek kérdéseire válaszol. Meggyőződik róla, hogy mindenki érti-e a szabályt.

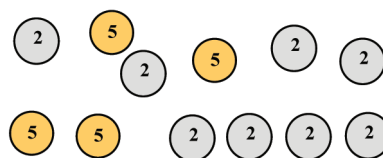
Kiosztja a gyerekek között az összekevert számkártyákat.

Tapssal a játék kezdetét, újabb tapssal a játék végét jelzi.

A játék közben szerzett tapasztalatokat megbeszéli a gyerekekkel.

Eljátsszák még egyszer a játékot.

Nehezebb változata a játéknak, amikor a játékvezető megszabja, hogy hány gyereknek legyen együtt 20-a. (Például pontosan négynek, vagy legalább 3-nak.)

Ezt is elmondják, hogyan számolták össze.

Lehet, hogy többszöri próbálkozás után veszik észre, hogy az öt darab kétforintos-hoz – ami 10 forintot ér –, érdemes hozzászámlálni az ötforintost.

Megfigyelik a többiek számát, és csak akkor indulnak a „kiszemeltek” összegyűjtésére, amikor már elindult a játék.

Probléma lehet abból, hogy a kiválasztott számok esetleg már más csoporthoz csatlakoztak. Ez esetben természetesen más megoldást kell keresni.

Mivel 11-től 17-ig csak egy-egy számkártya van, a 9, 8... mellé csak egy esetben találnak egyetlen jó párt, egyébként biztosan szükség lesz arra, hogy 3 vagy még több szám „álljon össze”. (Pl. $9 + 5 + 6$, vagy $9 + 9 + 2$, vagy $9 + 7 + 3 + 1...$)

A zálogok kiváltására a gyerekek adhatnak feltételeket – esetleg csak a napköziben, vagy a szünetben.

10. Gyakorlás, hiányok pótlása Halmazok egyesítése, egy rész kifejezése Pöttyös kártyákat készít ki a gyerekeknek. Kitesz az asztal közepére egy piros 10-et érő, egy kék 5-öt érő és egy zöld 2-t érő pöttyös kártyát a tanító. Kéri, hogy mondják el számtan nyelven mennyi az összes pötty. Rámutat a piros pöttyös kártyára, és megkérdezi, hány piros pötty van az összes között. Miközben ezt kérdezi, lassan megfordítja a kártyát, hogy az összesből és két részből állapítsák meg a harmadik, az ezeket kiegészítő rész darabszámát. Ugyanígy irányítja a másik két kártya számtan-nyelven való kifejezését is. A tevékenykedtetés után leírja a füzetükbe a számfeladatokat. Egyénileg segíti azokat a gyerekeket, akiknek erre szükségük van. Időtől függően más kártyákkal is elvégezteti a gyakorlást.	Elmondják az összegeket többféleképpen. A gyerekek elmondják számtan-nyelven: $17 - 5 - 2 = 10$
10. Gyakorlás Feladatok önálló megoldása feladatlapon A 4. melléklet feladatlapját osztja ki a gyerekeknek. Az egyéni munka ellenőrzését óra után végzi, és visszajelez a leolvasások helyességéről, a számolás pontosságáról és a lejegyzés rendezettségéről.	Önálló munka a feladatlapon.